

Filosofický ústav AV ČR
Institute of Philosophy

Pozvěte vědce do výuky

Středoškolským pedagogům nabízíme podporu rozvoje předmětů *občanská výchova, základy společenských věd, dějepis, humanitní studia* apod. formou **přednášek vědeckých pracovníků** Filosofického ústavu AV ČR. Vědeckého pracovníka FLÚ lze **pozvat do školy** za účelem přednášky, vybraná témata pak lze nabídnout i v podobě **on-line přednášky**.

- Délku konkrétní přednášky je možné domluvit na 45, 60 či 90 minut.
- V případě zájmu je možné připravit další přednášková témata tzv. „na míru“.
- Vybraná témata lze nabídnout také jako přednáškové minisérie.
- Termín a formu přednášky lze domluvit vždy individuálně.
- Pro realizaci přednášky můžeme doporučit přednáškové prostory našeho ústavu.
- Přednášky jsou pro střední školy zajišťovány **zdarma**.

FILOSOFIE		
téma	anotace	přednášející
Právo na nenávisť? Hate speech a svoboda slova v perspektivách současné analytické filosofie <i>(i jako on-line přednáška)</i>	Nenávistný projev vůči určité skupině obyvatel je dnes kvůli rozmachu sociálních sítí diskutovaným problémem. Lze hate speech omezovat, a přitom zachovat ideál svobody slova? Je třeba opět na svobodě slova, pokud slouží jako krycí štít pro nenávistné projevy? Přednáška na příkladech ukáže, co je ve filosofii považováno za hate speech a zaměří se na různé přístupy k otázce, jak lze hájit svobodu slova jako jednu z klíčových hodnot, a přitom hate speech legitimně kritizovat a omezovat.	Mgr. Tomáš Koblížek, Ph.D. (Oddělení analytické filosofie)
Skeptik, ale metodický: René Descartes <i>(i jako on-line přednáška)</i>	René Descartes je klasickým příkladem sepětí filosofie s vědou. Asi nejnámější je jeho práce v matematice, ale je pokládán také za zakladatele novověké filosofie s jejím vyústěním do idealismu. Přednáška představí, jak Descartes chápal své objevy ve vědě jako výsledky použití obecné metody pro řešení problémů. Základním uplatněním této metody přitom byla filosofie postavená na radikální skepsi.	Mgr. Petr Glombíček, Ph.D. (Oddělení pro studium novověké racionality)

<p>Obrátil Berkeley život v sen? <i>(i jako on-line přednáška)</i></p>	<p>George Berkeley bývá často prezentován jako otec solipsismu. Přitom byl sociálně aktivní nejen ve školství, charitativně nebo politicky, ale také šlo o pronikavého matematika, optika a ekonoma. Jeho filosofie ve skutečnosti představuje ucelený projekt, který spojuje praktickou motivaci s originálním nápadem.</p>	<p>Mgr. Petr Glombíček, Ph.D. (Oddělení pro studium novověké racionality)</p>
<p>Argumentační fauly pohledem analytické filosofie jazyka <i>(i jako on-line přednáška)</i></p>	<p>To, že naše slova fungují tak, jak očekáváme, a mimo jiné znamenají, co chceme, aby znamenala, není nic samozřejmého. Na příkladech z veřejné diskuse si poukážeme na nebezpečí nedorozumění nebo klamání, která vznikají např. používáním víceznačných výrazů, a co k nim může říci analytická filosofie, která vznikla především z potřeby projasnit si, co je to smysluplné tvrzení.</p>	<p>Mgr. Pavel Arazim, Ph.D. (Oddělení logiky)</p>
<p>Filosofie jazyka a konspirační teorie <i>(i jako on-line přednáška)</i></p>	<p>Od konce 19. století věnuje jedno odvětví filosofie velkou pozornost fungování jazyka. Otevírá přitom i otázky po hranicích smysluplné výpovědi. Co je ještě neobvyklé a odvážné tvrzení a co už je nesmysl? Kdo je disident a kdo je konspirátor? Žádné spolehlivé rozlišení přednáška nenabídne, ale představí jistý myšlenkový rámec, který umožní úvahy na tato témata zasadit do nového a snad důležitého kontextu.</p>	<p>Mgr. Pavel Arazim, Ph.D. (Oddělení logiky)</p>
<p>O nekonečnu <i>(i jako on-line přednáška)</i></p>	<p>Nekonečno je jedním z nejpodivnějších pojmů, který od nepaměti fascinoval filosofy a teology. Matematikové se ho vždy obávali jako možného zdroje paradoxů a protimluvů a systematická teorie nekonečna vznikla až v 19. století. Přednáška přístupnou formou nastíní základní principy, na nichž je tato teorie založena.</p>	<p>Mgr. Vít Punčochář, Ph.D. (Oddělení logiky)</p>
<p>Kdo se směje naposled? Filosofický původ komična</p>	<p>Přednáška bude věnována filosofické reflexi humoru jako vážné záležitosti, v níž se zabýváme kontrastními rysy naší zkušenosti, tedy její původně tragickou stránkou (zhruba v duchu Haškova: „I ta zlodějna musí bejt – kdyby to všichni lidi mysleli s druhým lidem dobře, tak by se potloukli co nejdřív navzájem.“), a smiřujeme se s ní. Kdo se směje naposled, ten se směje nejlépe, protože ví, že by se taky nemusel smát vůbec.</p>	<p>prof. PhDr. Vojtěch Kolman, Ph.D. (Oddělení logiky)</p>

<p>Co je dialektika? Úvod pro začátečníky a velmi, velmi pokročilé</p>	<p>Dialektika má za rámcový cíl uchopit myšlení v jeho utváření a zrodu. Jejími typickými tématy jsou takto pohyb a spor, a takto se orientuje spíše na výsledky myšlení nežli na myšlení samo. Jejím tématem jsou neměnné pravdy; spor představuje skok do nemyšlení, iracionality. Cílem přednášky je přiblížit, co lze dialektikou v tomto smyslu rozumět, a to na pozadí spektra příkladů z odlišných oblastí zkušenosti, od matematiky přes hudbu po literaturu a výtvarné umění.</p>	<p>prof. PhDr. Vojtěch Kolman, Ph.D. (Oddělení logiky)</p>
<p>Semináře k politické filosofii</p>	<p>Série seminárních setkání, koncipovaných jako diskuse nad danými otázkami, seznámí studenty s hlavními pojmy politické filosofie. Každé setkání doplní texty vybraných politických filosofů, které poslouží jako úvod do tématu. Průvodci nám tak budou klasičtí učenci (Platón, Aristotelés, Cicero, N. Machiavelli, T. Hobbes, J. Locke, Montesquieu, J.-J. Rousseau, B. Constant, A. de Tocqueville) i moderní političtí myslitelé (H. Arendtová, J. Rawls, R. Dworkin, M. Sandel, R. Nozick).</p> <p>1) Politická filosofie: spravedlnost, svoboda, rovnost První okruh otázek se bude zabývat pojmy spravedlnosti, svobody a rovnosti. Můžeme být svobodní i bez zákonů? Je pro svobodu nutná rovnost? Pokud ano, jaký typ rovnosti? Existuje spravedlnost i před ustavením zákonů? Jaký typ rovnosti požaduje liberální demokratický stát?</p> <p>2) Politická filosofie: proč jsme poslušni státní moci? Druhým okruhem bude otázka politického závazku: na čem zakládá moderní stát svoji legitimitu? Proč posloucháme politickou moc? Je násilí nezbytnou součástí politiky? Jak definujeme moderní stát? Jaký je rozdíl mezi autoritou, mocí a silou?</p> <p>3) Politická filosofie: je nezbytná donucující moc, aby něco bylo skutečně „mé“? Třetí okruh otázek se bude týkat vlastnictví. Jak dochází ke zrodu soukromého vlastnictví? Je možné mluvit o vlastnictví ještě před ustavením společnosti? Stojí v základu vlastnictví práce? Je možné ospravedlnit v soudobé společnosti existující nerovnosti v majetku?</p>	<p>PhDr. Hana Fořtová, Ph.D. (Oddělení pro studium novověké racionality)</p>

<p>Co je osvícenství?</p>	<p>Z osvícenství pocházejí ideje svobody, rovnosti, tolerance, jakož i koncept lidských práv. Přednáška nabízí v dnešní době zvláště aktuální zamyšlení nad dvojím charakterem osvícenského projektu.</p>	<p>Mgr. Petr Kouba, Ph.D. (Oddělení současné kontinentální filosofie)</p>
<p>Osvícenský emancipační projekt a otázka genderové rovnosti</p>	<p>Kulturní a politický charakter euroamerické civilizace byl zásadním způsobem ovlivněn osvícenstvím, ze kterého pocházejí ideje svobody, rovnosti, tolerance i koncept lidských práv. Charakteristickým rysem osvícenského emancipačního projektu je schopnost postupného odkrývání a nápravy deficitů v oblasti lidské svobody a rovnosti. Jedním z nich je oblast genderové rovnosti. Přednáška odpoví na otázky vztahu mezi osvícenstvím, zavedením volebního práva žen a genderovou rovností.</p>	<p>Mgr. Petr Kouba, Ph.D. (Oddělení současné kontinentální filosofie)</p>
<p>Stoická etika: blízká a vzdálená</p> <p><i>(pouze jako on-line přednáška)</i></p>	<p>Na stoiky a stoickou etiku se v dnešní době odvolává čím dál více lidí. Výklad přiblíží, nakolik dnes můžeme stoické etice skutečně rozumět a z ní se učit – zejména ve chvílích společenských i osobních krizí – a nakolik nám naopak některá její tvrzení zůstávají skryta a vzdálena. Osvětlíme si základní pilíře nauky – koncept vztahu k přirozenosti, pojem ctnosti a svobody.</p>	<p>Mgr. Vladimír Mikeš, Ph.D. (Oddělení pro studium antického a středověkého myšlení)</p>
<p>Přímá a zastupitelská demokracie</p> <p><i>(on-line seminář)</i></p>	<p>V rámci dvou seminárních setkání (na dvě vyučovací hodiny) si ukážeme, jak lze přistoupit ke srovnání dvou základních forem demokracie: zastupitelské demokracie a referenda jako projevu demokracie přímé. Přiblížíme si, jak se o obou formách demokracie mluví v sociálních vědách, v právu a ve filosofii. Formou semináře (zahrnujícího i krátká cvičení) se pokusíme zorientovat v nejasném terénu mezi přísliby přímé demokracie a obavami, které vyvolává. Cílem je také poukázat na některá zjednodušení, s nimiž se ve veřejné debatě o přímé demokracii běžně setkáváme.</p>	<p>Mgr. Vladimír Mikeš, Ph.D. (Oddělení pro studium antického a středověkého myšlení) Mgr. Jaroslav Rytíř (Akademické fórum)</p>

SOCIÁLNÍ VĚDY

<i>téma</i>	<i>anotace</i>	<i>přednášející</i>
<p>Co dělá sociální vědec?</p> <p><i>(i jako on-line přednáška)</i></p>	<p>Zájemci o studium sociálních věd mají často jen velmi nezřetelnou představu o tom, co vlastně sociální vědec dělá, když bádá. Přednáška představí klíčové aktivity sociálního vědce a vymezí to, čím je výzkum v sociálních vědách specifický. Zvláštní důraz bude kladen na rozdíly mezi výzkumnou praxí v sociálních, přírodních a humanitních vědách. V nejširším smyslu přednáška odpoví na otázku, jaký smysl má zabývat se vědami o společnosti, lidském jednání a institucích.</p>	<p>Mgr. Jan Balon, Ph.D. (Kabinet pro studium vědy, techniky a společnosti)</p>
<p>Co drží českou společnost pohromadě?</p> <p><i>(i jako on-line přednáška)</i></p>	<p>Přednáška se zaměří na vývoj české společnosti od roku 1989 optikou současných společenskovedních úvah o globalizaci, rizikové společnosti, hodnotových orientacích nebo sociálním řádu. Původní ideje "transformace" společnosti z devadesátých let minulého století jsou konfrontovány s realitou současného vývoje prostřednictvím klíčových konceptů teorií společnosti (solidarita, konsensus, normativní řád apod.).</p>	<p>Mgr. Jan Balon, Ph.D. (Kabinet pro studium vědy, techniky a společnosti)</p>
<p>Elity, oligarchie a demokracie</p> <p><i>(i jako on-line přednáška)</i></p>	<p>Současná politika prochází hlubokou a krizovou proměnou, o níž se hovoří jako o problému populismu, plebiscitáristiky, době postfaktické či o rozpadu liberálního řádu. Přednáška se zaměřuje na projevy krize demokratického uspořádání ve světle sociálních nerovností a hierarchie, a odpovídá na otázky: Jaké jsou hlavní projevy současné krize demokracie? V čem a proč jsou tyto tendence nebezpečné pro společnost? Jakou roli hrají v této dynamice různé typy elit (kulturní, politické či ekonomické)?</p>	<p>PhDr. Ondřej Lánský, Ph.D. (Oddělení politické filosofie a výzkumu globalizace)</p>
<p>Politické reformy roku 1968</p> <p><i>(i jako on-line přednáška)</i></p>	<p>Československé reformní snahy z roku 1968 se týkaly ekonomického, sociálního a politického života. Tzv. Mlynářův politologicko-sociologický tým se otázkám, jak demokratizovat a pluralizovat sféru politického a veřejného života tak, aby občané měli výraznější vliv na rozhodování a celkový chod státu, věnoval několik let. Přednáška představí intelektuální pozadí úprav politického režimu ČSSR a shrne klíčová východiska a závěry přípravy této nerealizované reformy politického systému.</p>	<p>PhDr. Ondřej Lánský, Ph.D. (Oddělení politické filosofie a výzkumu globalizace)</p>

<p>Majetek a moc v Česku: politický a sociální vývoj po roce 1989</p> <p><i>(i jako on-line přednáška)</i></p>	<p>Sametová revoluce z roku 1989 bývá interpretována jako počátek návratu svobody, demokracie a kapitalismu do Česka. Byl obnoven systém politické moci, kde se základem staly svobodné volby. Práva a svobody nabyly podoby, jakou mívají ve standardních demokratických zemích s právním státem. Jednalo se tedy o pozitivní sociální změnu. Ovšem vedle této interpretace lze o tomto období vyprávět i jiný příběh, protože u návratu ke kapitalistickému hospodářství se po čase začalo ukazovat, že ne vše se vyvíjí tak, jak si obyvatelé Česka asi přáli. Problematická privatizace, převody majetku a vznik nových vrstev vedly k tomu, že se nižším vrstvám společnosti přestala po jistém čase zlepšovat jejich životní situace. Společnost se začala ekonomicky a sociálně rozdělovat. Přednáška se věnuje detailní analýze této druhé strany polistopadového vývoje, kterou zkoumá zejména prostřednictvím rozborů vycházejících z konceptuálního okolí pojmu „elita“ a „oligarchie“.</p>	<p>PhDr. Ondřej Lánský, Ph.D. (Oddělení politické filosofie a výzkumu globalizace)</p>
---	--	---

HISTORIE

<i>téma</i>	<i>anotace</i>	<i>přednášející</i>
<p>Mudrc na trůně, zbožný muž nebo pragmatik? Karel IV. ve středověku a dnes</p> <p><i>(i jako on-line přednáška)</i></p>	<p>Je dnešní obraz Karla IV. založen na středověkých pramenech a kolik toho o něm víme? Který pojem ho charakterizuje nejvýstižněji a nakolik ovlivňuje jejich dílo dnešní obraz středověkého vládce? Přednáška nabídne popis doby a vlády Karla IV. v kontextu kulturního rozkvětu lucemburské doby.</p>	<p>Mgr. Václav Žůrek, Ph.D. (Centrum medievistických studií)</p>
<p>Náboženský radikalismus ve středověku</p>	<p>Přednáška se zaměří na hlavní rysy, podhoubí a projevy náboženského (především husitského) radikalismu ve středověku. Na základě pramenných výpovědí se zamyslíme nad tím, v jakých prostředích radikalismus vznikal, jak se projevoval, nad jeho vztahem k oficiální doktríně církve a nad prostředky, jakými byly hlavní myšlenky komunikovány.</p>	<p>Mgr. Pavlína Cermanová, Ph.D. (Centrum medievistických studií)</p>
<p>Alexandr Veliký ve středověkých Čechách</p> <p><i>(i jako on-line přednáška)</i></p>	<p>Ve středověku patřil příběh Alexandra Velikého k těm z nejznámějších a pronikl i k českým čtenářům. Jak zde byla vyprávěna a čtena jeho dobrodružství? Vystupoval v nich spíše jako hrdina a dobyvatel, nebo nadutec a symbol pomíjivosti světského panování?</p>	<p>Mgr. Pavlína Cermanová, Ph.D. Mgr. Václav Žůrek, Ph.D. (Centrum medievistických studií)</p>
<p>Středověk v nás</p>	<p>Lidé počátku 21. století žijí ve zdánlivě moderním světě. Na srovnání středověkého a současného vnímání času, prostoru, prožívání dětství, stáří a manželství, vztahu k penězům či migrantům bude ukázáno, jak mnoho mají lidé současnosti společného s lidmi středověku, jak se v mnoha ohledech jen zdánlivě změnily každodenní mody lidského chování a myšlení.</p>	<p>doc. Mgr. Martin Nodl, Ph.D. (Centrum medievistických studií)</p>
<p>Historie ve hrách, hry v historii</p>	<p>Zatímco návštěvnost tradičních muzeí klesá, produkce digitálních her s historickou tematikou zažívá rozkvět. Na příkladech si ukážeme, že příběhy z historických knih i her jsou vyprávěny především pro současnou společnost a že vzdálenosti mezi vzdělaným herním vývojářem, historikem a zvědavým hráčem mohou být občas nečekaně malé.</p>	<p>Mgr. Jan Kremer (Centrum medievistických studií)</p>
<p>komentovaná prohlídka Archivu Jana Patočky</p>	<p>Během návštěvy Archivu Jana Patočky uvidíte rukopisy, obrazový materiál a další dokumenty spojené se životem profesora Jana Patočky a jeho filosofickým usilováním.</p>	<p>pracovníci Archivu Jana Patočky (Husova 4, Praha 1)</p>

ANTIKA, STŘEDOVĚK A DNEŠEK

<i>téma</i>	<i>anotace</i>	<i>přednášející</i>
Faidra: od antiky k postmoderně <i>(i jako on-line přednáška)</i>	Přednáška analyzuje proměny mýtu o Faidře a Hippolytovi v dramatu od antiky až k Sarah Kane.	Mgr. Alena Sarkissian, Ph.D. (Kabinet pro klasická studia)
Oidipús na schodech <i>(i jako on-line přednáška)</i>	Přednáška představí proměny inscenování Oidipa v českém divadle, aneb co musí režisér vyřešit, chce-li na jeviště uvést řecké drama.	Mgr. Alena Sarkissian, Ph.D. (Kabinet pro klasická studia)
Řečtí thespidové v 5. století před Kristem <i>(i jako on-line přednáška)</i>	Přednáška uvádí posluchače do problematiky řeckého divadelního provozu v klasické době, s důrazem na proměnu pozice herce v divadelním artefaktu.	Mgr. Alena Sarkissian, Ph.D. (Kabinet pro klasická studia)
Opsis akolastos: křesťané a pohané na přelomu epoch <i>(i jako on-line přednáška)</i>	Přednáška postihuje proměnu vztahu k divadlu na sklonku antiky, tedy ve společnosti dvou kultur: pohanské a křesťanské antiky.	Mgr. Alena Sarkissian, Ph.D. (Kabinet pro klasická studia)
Soucit, bázeň a smích v českých divadlech	Diskuse se studenty o aktuálně zhlédnutém představení některé z antických tragédií a komedií na českých divadelních scénách. Studenti budou provedeni interpretací vybraného jevištního díla a dozví se mnohé o obecnější problematice, jakou pro moderní divadlo znamená inscenování i více než dva tisíce let starých dramát.	Mgr. Alena Sarkissian, Ph.D. (Kabinet pro klasická studia)
Lid, demokracie a komedie ve starém Řecku <i>(i jako on-line přednáška)</i>	Demokracie, tedy vláda lidu, vznikala v Athénách v průběhu 5. století př.n.l. Ale kdo tehdy vlastně byl "lid"? Jak velkou moc opravdu měl - a jak velkou měl mít? Svěrázné odpovědi nalezneme v komediích, které v letech 425-405 sepsal Aristofanés. Ve snaze dobrat se jeho názorů musíme zjistit, co mají společného občané s ovceci a ptáky a co politici s velrybami a měďáky. Srovnání se současnou debatou o krizi demokracie nám pak ukáže, co vše se na demokracii za pár tisíc let změnilo – a co vůbec ne.	Mgr. Pavel Nývlt, Ph.D. (Kabinet pro klasická studia)
Propaganda u Caesara <i>(i jako on-line přednáška)</i>	Caesar je dodnes považován za jednoho z nejlepších vojevůdců všech dob. Ale skoro vše, co víme o jeho podmanění Galie, vychází z jeho vlastního podání. Není Caesarova sláva spíš výsledkem jeho umění sebezprezentace než jeho kvalit coby stratéga? Zjistíme, proč o sobě Caesar mluví ve třetí osobě a položíme si otázku, zda Caesar skutečně dobyl celou Galii (samozřejmě až na vesnici Asterixe a Obelixe).	Mgr. Pavel Nývlt, Ph.D. (Kabinet pro klasická studia)

<p>Jak si stalinisté přisvojili Jana Husa</p> <p><i>(i jako on-line přednáška)</i></p>	<p>Kněze Jana Husa dala církev upálit především proto, že dával přednost individuálnímu svědomí před poslušáním autorit. Na první pohled by se zdálo, že se takováto osobnost vůbec nehodí k tomu, aby ji totalitní stát hlásící se k vědeckému ateismu prohlásil za vzor, ale ve stalinistickém Československu k tomu došlo. Zaměříme se na otázku, jaký názor měl Hus na význam institucionální církve a její majetek a jak byly jeho postoje upraveny ve Vávrově filmu "Jan Hus" (1955), aby byly v souladu s marxistickým pojetím husitství.</p>	<p>Mgr. Pavel Nývlt, Ph.D. (Kabinet pro klasická studia)</p>
<p>Thúkýdídés v americké kulturní válce</p> <p><i>(i jako on-line přednáška)</i></p>	<p>V soudobých USA můžeme sledovat vyhrcoené názorové střety konzervativců a liberálů. Jak se do nich dostal historik z 5. století př. n. l.? A jak s ním obě strany nakládají?</p>	<p>Mgr. Pavel Nývlt, Ph.D. (Kabinet pro klasická studia)</p>
<p>Stručný úvod do středověké latiny</p> <p><i>(i jako on-line přednáška)</i></p>	<p>Po obecném úvodu o vývoji jazyků si na příkladu jedné věty ilustrujeme změny, které latina během staletí středověku prošla. Poté se podíváme, v jakých situacích se středověká latina používala a jaké stopy na ní zanechaly jiné jazyky včetně češtiny. Nakonec si položíme otázku, co zapříčinilo zánik středověké latiny.</p>	<p>Mgr. Pavel Nývlt, Ph.D. (Kabinet pro klasická studia)</p>
<p>V případě zájmu je možno domluvit přednášky, které se vztahují k antickému dramatu a jeho divadelnímu provozu, ale také k jejich pozdější recepci: tzn. k tomu, jak se antické drama promítlo do pozdější dramatiky, event. jak se na moderním jevišti antika evokuje (vizuálně či jinak). Připravit lze rovněž problematiku křesťanského vztahu k divadlu.</p>		<p>Mgr. Alena Sarkissian, Ph.D. (Kabinet pro klasická studia)</p>

Kontakt

Nabídku aktivit pro střední školy Filosofického ústavu AV ČR naleznete také na webových stránkách:
<https://www.flu.cas.cz/cz/pro-verejnost/pro-skoly>.

Podrobnosti o všech aktivitách pro střední školy Vám rádi zodpovíme prostřednictvím těchto kontaktních údajů:

PhDr. Karolína Chundelová
koordinátorka spolupráce se středními školami
Filosofický ústav AV ČR, v. v. i.
Jilská 1
110 00 Praha 1
e-mail: chundelova@flu.cas.cz, tel.: +420 221 183 201
<https://www.flu.cas.cz/cz/pro-verejnost/pro-skoly>

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY